

sjedala u produženom dijelu katedrale. Posljednjih tridesetak godina u katedrali se čuo zvuk elektronskih orgulja, koje su sa zvučnicima bile postavljene na podignutom koru za pjevače iza velikog oltara. Tako je najstarija katedrala na svijetu ostala bez klasičnih orgulja.

Velikom zalaganjem dugogodišnjeg župnika prof. don Ivana Cvitanovića na mjesto dotrajalih elektronskih orgulja nabavljene su nove klasične orgulje, dostojne ovoga svetog hrama, koji se diči svojom antiknom poviješću.⁷

Novopostavljene orgulje splitske Prvostolnice (1994.) djelo su orguljara Gustava Zanina iz priznate i afirmirane talijanske radionice Cav. Francesco Zanin, Codroipo – Udine.

Orgulje neoklasičnog venecijanskog stila s dva manuala (56 nota Do I – Sol 5), pedalom (30 nota Do I – F3) i 23 realna registra, smještene su, umjesto dotrajalih elektronskih orgulja, u desnu nišu kraj propovjedaonice.⁸

Postavljanje orgulja trajalo je od 25. srpnja do 1. kolovoza, a ugadanje od 13. do 24. rujna 1994. godine.

U nedjelju, 25. rujna 1994. godine, na sv. misi u 12 sati, svečani obred blagoslova orgulja obavio je blagopokojni katedralni župnik don Ivan Cvitanović. On je ove orgulje od navedene tvrtke i naručio, te za njih ugovor potpisao 13. listopada 1990. godine.⁹

Zbog posebne spomeničke vrijednosti i važnosti katedralne crkve tražile su se orgulje koje će se uklopiti u samu katedralu, te ujedno služiti svojoj liturgijskoj i koncertnoj svrsi. Zato je konstruiranje orgulja za splitsku katedralu bio veliki izazov za njihova graditelja. Ali on je to izvrsno riješio i uspio je za njih pronaći najpovoljnije mjesto. U izvedbi se graditelj odlučio na čistu mehaničku trakturu, pa je time postigao i tehničku vjerodostojnost autentičnog instrumenta Nakićeva razdoblja. Zato će i sam graditelj orgulja kazati da se odlučio za neoklasični venecijanski stil, koje je prvi uveo naš slavni orguljar don Petar Nakić, “i vjerujte mi da se s vremenom ove orgulje neće razlikovati od Nakićevih”.¹⁰

Naravno da su raspoloživi prostor i akustika crkve uvjetovali projektiranje instrumenta, ali tako da se ostalo vjerno spomenutom venecijanskom stilu. Orgulje su postavljene u niši zida tako da bi što manje smetale arhitekturi prostora, koji već sadrži mnogobrojne strukture neprocjenjive umjetničke i povijesne vrijednosti.

Na ovim orguljama tijekom proteklih pet godina nastupili su brojni orguljaši iz Hrvatske i inozemstva, pokazujući na njima svu raskoš boja, snagu jedroga i pastoznog, a nadasve toploga i ugodnog zvuka tipičnog za zemlje Sredozemlja.

Neka i ovaj novi “organon” u katedrali sv. Dujma u Splitu, nabavljen u posljednjem desetljeću ovoga stoljeća, a u posljednjem stoljeću ovog tisućljeća, nastavi govoriti i u trećem tisućljeću kao “veliki glas prirode, kao jeka Stvoriteljeva glasa, kao jedini koncert u kojem se spaja nebo i zemlja” (Viktor Hugo), jer “one su bez sumnje instrument koji posjeduje veću jakost, veličinu i ljepotu od bilo kojeg drugog kojeg je izmislio ljudski um” (Balzac). Nadajmo se da će uvijek biti onih koji će ih slušati onako kako ih jedino i valja slušati: iznutra, kako ih je slušao i o tome svjedočanstvo ostavio pisac Miroslav Krleža. “Zvuk orgulja vršio je na mene neobičan dojam od onog prvog dana mog pamćenja. I danas još (kao u danima djetinjstva) kada odjekuje grmljavina ‘organo pleno’, ne treperi samo građevina crkve, njene kolumne, lađe, staklo na prozorima i svijećnjacima, nego i čitava moja tjelesna i duhovna supstancija. Dijafragma, živci,

čitava utroba, sve se uznemirilo na vrhunaravni glas truba Gospodnjih...”¹¹

Zaželimo katedralnim orguljama, uz njihovu petu obljetnicu, da svojim brujanjem u bogoslužju, radi kojeg su i nabavljene, budu izvrstan znak one nove pjesme na koju Sveto Pismo često potiče narod Božji.

s. M. Mirta Škopljanac-Mačina

BILJEŠKE:

- ¹ *Crkvena glazba*, str. 169. Zagreb, 1988.
- ² *Sv. Cecilija*, br. 1, str. 3., Zagreb, 1997.
- ³ “Okrenuh se na prvi tutanj, kadno čuh gdje *Te Deum laudamus* poju i s jekom slatkom glas se miješa skladno. Što začuh, slično na dušu je moju djelovalo, ko organ kada ječi i kada uza nj poju pjesmu koju pa se sada čuju, sad ne čuju riječi.”
- ⁴ Dante Alighieri, *Čistilište*, str. 58. (139-145), Zagreb, 1955.
- ⁵ C. Moretti, *L'organo italiano*, str. 51., Milano, 1973.
- ⁶ *Sv. Cecilija*, br. 1, str. 3., Zagreb, 1997.
- ⁷ *Usp. Sudamja 1995.*, Koncerti u katedrali sv. Dujma; Župni ured sv. Dujma, Split.
- ⁸ Tehničke karakteristike i dispozicija orgulja, str. 12 – 15, *Sudamja 1995.*
- ⁹ *Sudamja 1999.*, Koncerti u katedrali sv. Dujma; Župni ured sv. Dujma, Split.
- ¹⁰ Gustavo Zanin; u prigodi akordiranja orgulja 27. travnja 1999. godine.
- ¹¹ *Usp. Orgulje Heferer*, str. 5., Ciklus koncerata 1999.

OBNOVLJENE ORGULJE U ŽUPANJI

U nedjelju 21. studenoga kod svečane dopodnevne mise blagoslovio je obnovljene orgulje u crkvi Mučeništva sv. Ivana Krstitelja u Županji umirovljeni biskup đakovački i srijemski mons. Ćiril Kos.

U četvrtak 18. studenoga tu su župu pohodili đakovački bogoslovi i njihovi poglavari, animirali su bogoslužje i svojim zbornim pjevanjem uz pratnju orgulja obogatili misno slavlje. Drugoga dana, u petak 19. studenoga svečanu večernju misu predvodio je i propovijedao prof. dr. Nikola Dogan, đakovački kanonik, a na misi je pjevao mješoviti zbor đakovačke katedrale kojim je ravnao svećenik Vinko Brezovar, a za orguljama je bila katedralna orguljašica s. Svjetlana Paljušević. Trećeg dana, u subotu 20. studenoga u crkvi je održan svečani koncert dviju zagrebačkih umjetnica. Poznata sopranistica Ivanka Boljkovac pjevala je, uz orguljsku pratnju doc. Ljerke Očić, skladbe Andrije Motovunjanina, Ivana Lukačića, Ivana pl. Zajca, Ferde Livadića, Felixa Mendelssohna Bartholdyja, Cesara Francka i Franza Schuberta. Povrh toga orguljašica Ljerka Očić izvela je na orguljama četiri jednostavne sonate Anonimusa iz Hrvatske iz 18. stoljeća i *Toccatu u G-duru* Theodora Duboisa.

Orgulje su sagrađene prije stotinu godina (1899.) u radionici zagrebačkog orguljara Ferde Heferera. Naručio ih je i blagoslovio 24. rujna 1899. godine tadašnji županjski župnik Luka Falić (1848.-1916.). Instrument je služio čitavo stoljeće, ali su se od uporabe i zuba vremena mnogi dijelovi istrošili. To je potaknulo župnika i dekana Ivana Varoščića i njegove suradnike da istoj zagrebačkoj radionici povjere cjelovitu restauraciju vrijednog instrumenta. Obnovni radovi su upravo završeni. Istodobno su završeni restauratorski i konzervatorski radovi na krovu orgulja koje je izveo Franjo Mrnjec iz Brckovljana kod Zagreba.

Antun Jarm

Glas Koncila, 1999. - br. 48